ÑAPA

Auteur Tommy Wieringa: 'Schrijven is de hel van de twijfel'

Hij sprak vroeger vloeiend Papiamentu. Beter dan het Nederlands. Dat is nu niet meer zo. Dat was toen en toen was Aruba. Toen was Tommy Wieringa (40) nog een kleine jongen. Hij verstaat deze taal nog wel. Een beetje. Het is niet meer wat het ooit geweest is. Hij baalt daar behoorlijk van. De Nederlandse auteur woonde van zijn tweede tot zijn negende jaar op Aruba. Relatief kort, maar in zijn geval krachtig. Een soort aardbeving moet dat zijn geweest. Hij noemt het vertrek uit de tropen naar Nederland een 'reusachtige breuk'. Zijn leven zou hierna ('ik ben onder déze hemel opgegroeid...') nooit meer hetzelfde zijn.

Tekst: Ana van Leeuwen Foto's: Pitopolo

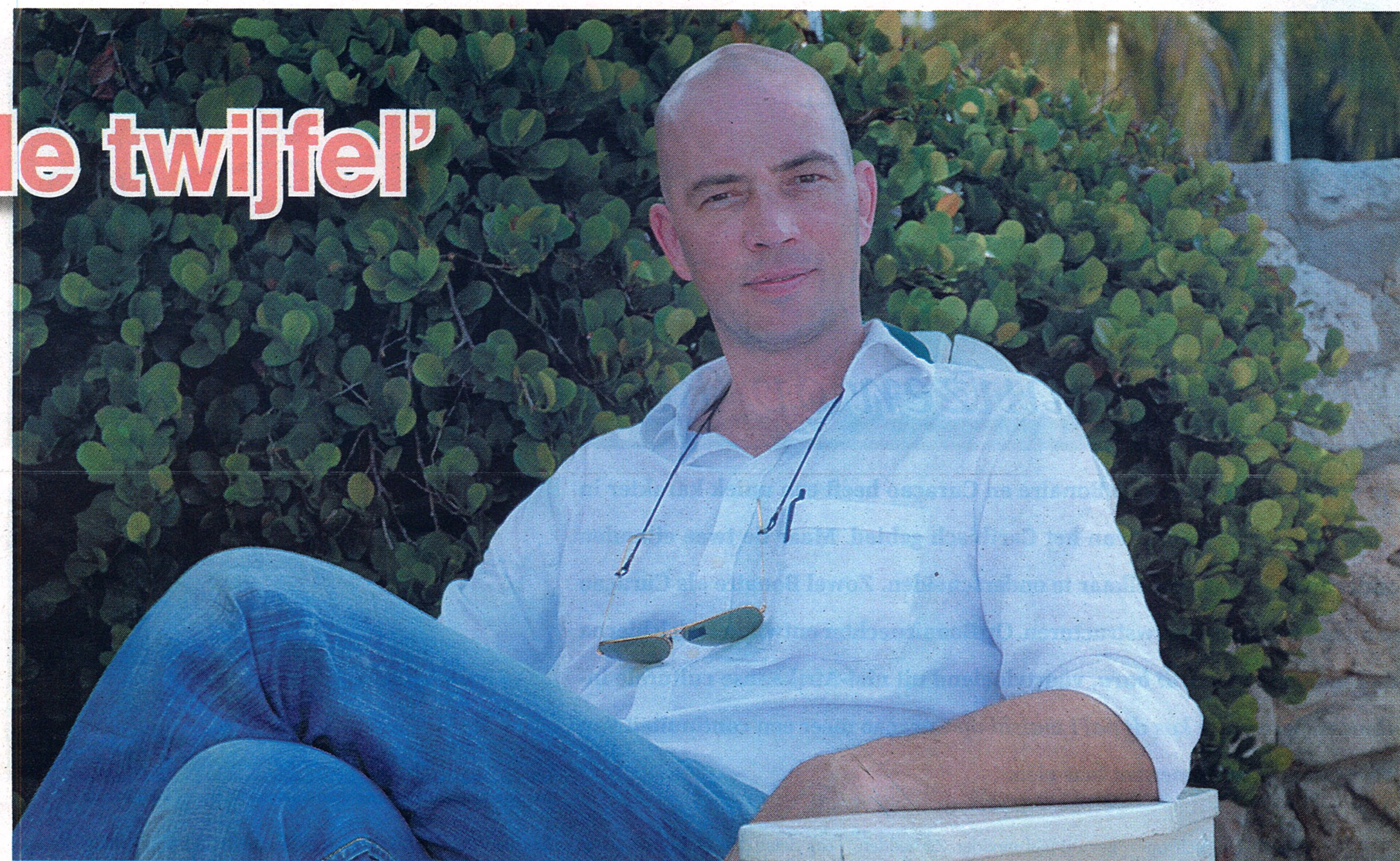
Hij voelde zich lange tijd niet thuis, 'ongemakkelijk', in Nederland, was een 'behoorlijk moeilijke jongen' en hield het niet lang uit op scholen. Hij is dan ook diverse malen van scholen 'getrapt'. 'Nogal rusteloos, ik had een onrustige schoolgeschiedenis', vat hij dit samen. Tussen zijn 12e en 28e woont Wieringa op 37 (!) adressen. "Ik heb ze laatst geteld." Hij was dertig jaar "toen ik écht Nederlander werd." Reizen doet hij nog altijd heel graag en veel "maar ik kom nu ook graag weer thuis." Ook probeert hij tegenwoordig "het goede te doen en het kwade te laten." De studie geschiedenis was interessant maar Wieringa - die als kleine jongen begon met het bijhouden van dagboeken en het schrijven van 'slechte gedichten' die hij op een goede dag allemaal verbrandde - rondt de studie niet af. "Ik begon me te vervelen boven die boeken, terwijl het haar langzaam uit mijn hoofd dwarrelde", zegt de nu kaalgeschoren Wieringa. Er was meer gaande: schrijven. Wieringa is lang. Ruim één meter negentig. Hij loopt soms rond als iemand die - letterlijk én figuurlijk - met kop en schouders boven de rest uit wil steken. Sommigen vinden hem arrogant, anderen charmant. Hij is een beetje van beide. Wieringa is schrijver geworden. En beroemd. Schrijven is zijn leven. Niet makkelijk, zeker niet altijd leuk en 'geen gepassioneerde bezigheid'. Een ingewikkeld proces, soms ("Soms schrijf ik mezelf vast..."). Schijven is ook "de hel van de twijfel", weet hij. "Het ziet er niet uit als passie het is eerder een eeuwige worsteling." Vier romans schreef hij al. Twee maal genomineerd voor de AKO-literatuurprijs. In zijn hoofd zitten nog heel wat verhalen. "Ik ben drie romans achter, maar ik moet het water nog uit de rots slaan. Soms denk ik: wat ben je Godverdomme toch traag, man." Een 'style-fucker' noemt hij zichzelf. "Met stijl slijp ik mijn messen."

Wieringa was onlangs op Curaçao ter gelegenheid van de uitreiking van de oeuvreprijs van het Nederlandse Fonds voor de Letteren aan de Curaçaose schrijver Boeli van Leeuwen. Dat gebeurde op de 85e verjaardag van de auteur op 10 oktober. Hij is bewonderaar van het werk van Van Leeuwen en ontmoette de schrijver voor het eerst toen hij vorig jaar op Curaçao bij hem thuis op bezoek ging. Zijn indrukken van die ontmoeting verwerkte hij in zijn dankwoord toen hij begin dit jaar in Nederland de F. Bordewijkprijs in ontvangst nam. Een prijs die Van Leeuwen - ook op zijn negenendertigste - ontving voor zijn boek De Rots der Struikeling. Het heette toen nog de Vijverbergprijs.

Een broeierige sfeer op een warme oktoberdag in het Avila Beach Hotel waar hij logeert. Hij is druk. Een rede voor Van Leeuwen ('De beperking en de meester') bij het Avila hield hij al. Hij zou ook het woord voeren op de verjaardag van Boeli die officieel, met de uitreiking van de oeuvreprijs, in het paleis van de gouverneur gevierd werd. Wieringa bedankt hem. "Deze dag (...) draag ik altijd met me mee zoals ik je werk met me meedraag, elk boek en elk verhaal", zegt hij daar onder meer. Vorig jaar zat Wieringa ook in het Avila en zou hij tevergeefs wachten op Boeli, van wie hij van een vriendin die op Curaçao woonde wist dat hij daar vaak kwam ("Ik was daar bloedjaloers op, ik móest er naar toe..."). Wieringa ging naar hem toe.

Tommy Wieringa

Tommy Wieringa wordt geboren op 20 mei 1967 in Goor, Twente. Het gezin, dat uiteindelijk zal bestaan uit Tommy als oudste broer van drie jongere zussen, verhuist als hij twee jaar is per schip via Curaçao naar Aruba, waar zijn vader als onderwijzer op de Abraham de Veerschool aan de slag gaat. Het gezin blijft zeven jaar op Aruba, waarna de familie terugkeert naar Nederland. Wieringa woont hierna op vele adressen, in onder meer Oldenzaal en Geesteren in Twente. Hij bezoekt de Vrije School in Zutphen. In 1985 rondt hij het havo af in Diever (Drenthe); twee jaar later behaalt hij zijn vwo-diploma in Groningen. Tussen 1988 en 1992 studeert Wieringa geschiedenis aan de Universiteit Groningen, een studie die hij niet afmaakt. In 1990 gaat hij terug naar Aruba, maar blijft er niet lang "omdat Aruba ontrouw was aan mijn herinneringen", zoals hij dat onlangs verwoordde in zijn rede in La Belle Alliance van het Avila Beach Hotel op Curaçao ter gelegenheid van de 85e verjaardag van Boeli van Leeuwen. Curaçao wordt na Aruba de volgende stop: hij blijft hier enkele maanden en maakt heel wat avonturen mee: hij werkt onder meer als kelner bij - het niet meer bestaande - Porto Paseo. Wierenga krijgt - van een Joegoslaaf die hij in de bar van Porto Paseo ontmoet - een job als verkoper van diepvriesgarnalen. Op hilarische wijze beschrijft Wieringa in zijn 'Boeli-rede' de relatie die dan volgt met de mooie, maar gevaarlijke Curaçaose 'gangster' Anita van wie hij de 'persoonlijke beveiliger' wordt. In die tijd wordt Wierenga via Anita ook 'gepromoveerd' tot 'financieel expert' bij het op Curaçao gevestigde FGH Finance (de Friesch Groningsche Hypotheekbank). Erg lang blijft hij er niet want op een dag, wanneer de controleur van Ernst Moret & Young op bezoek komt, moet hij "vluchten, via de achterdeur." Een drie maanden durende trip door Zuid-Amerika volgt. In 1993 gaat Wieringa studeren aan de School voor Journalistiek in Utrecht. Die opleiding rondt hij wel af. Zijn debuutroman 'Dormantique's manco' verschijnt in 1995, in 1997 volgt de roman 'Amok'. Beide boeken verschijnen bij Uitgeverij In de Knipscheer. In 1998/1999 werkt hij als eindredaceur bij het jeugdblad 0/25. Roman nummer drie - Wieringa is intussen overgestapt naar De Bezige Bij - 'Alles over Tristan' verschijnt in 2002. Dit boek wordt genomineerd voor de AKO-literatuurprijs en wint de Halewijnprijs in 2002. De volgende roman 'Joe Speedboot' (bekroond met de F. Bordewijkprijs en genomineerd voor de AKO-literatuurprijs) verschijnt in 2005. In 2006 publiceert hij de bundel reisverhalen 'Ik was nooit in Isfahan' terwijl dit jaar opnieuw een bundel met essays van hem verschijnt getiteld 'De dynamica van begeerte'. Wieringa, die verloofd is met Ghanna, is de afgelopen weken door Zuid- en Midden-Amerika getrokken. Zijn laatste stop - voor het bezoek aan Curaçao - is Panama, een land dat voorkomt in zijn volgende roman. Wieringa schrijft columns in diverse Nederlandse kranten. Hij publiceert ook regelmatig stukken voor het NRC Handelsblad. Hij woont in Weesp. Zijn ouders zijn intussen gescheiden. Hij heeft geen kinderen. "Hobby's? Ik weet niet wat een hobby is. Ik heb nooit een hobby gehad."

Tommy Wieringa

Hij zweet. Het loopt hem in de ogen waardoor het er soms op lijkt alsof hij huilt. Hij poseert echter zonder te protesteren voor deze krant. Met zonnebril en zonder. De mensen kijken naar hem. Hij niet echt naar hen. De zon is fel, te fel eigenlijk, hij zweet nog meer. "Alle schrijvers zijn egocentrisch, in dit vak kan je niet anders dan egocentrisch zijn", zegt Wieringa, die ook zegt van alle aandacht om zich heen, - 'het circus' - te genieten. "De literatuur is een neefje van het circus, toch?"

De voor- en nadelen van het schrijversvak komen uitvoerig aan de orde, evenals de schrijver zelf, de man die zegt "te denken dat hij nu volwassen is." Hij is in elk geval een stuk rustiger geworden. Dat moet wel als je schrijver bent. Je kan anders niet schrijven, het verhaal niet afronden. Híj niet. Want schrijven is ook wachten op het juiste woord, de juiste zin, het vervolg, het is ook verveling. Soms wekenlang wachten voor je doorkan. Geduld dus. Veel geduld. "Je hoeft je niet als lul te gedragen, maar kunt niet veel met anderen rekening houden in dit proces."

Schrijven is ook afscheid nemen, elke keer weer. Wanneer een verhaal dan eindelijk af is moet je het laten gaan. Bij hem gaat dat gepaard met een 'gevoel van tristesse'. Of agressie. "Toen ik Joe Speedboot afhad heb ik tegen mijn auto aangetrapt en de hele avond ruzie gemaakt. Je bent blij en je bent verdrietig, want je weet dat je opnieuw moet beginnen. Ik wel, het schrijven is de enige manier waarop ik me kan laten gelden. Ik weet wel wat ik toen gedacht heb: Het is klaar, Godverdomme!"

De vele vogels op het zeeterras van het Avila fascineren hem. Alsof hij ze herkent. Ze zijn zoveel mooier dan 'die gekke Nederlandse toeristen' die 'precies doen wat in de folders staat'. "Allemaal met de zonnebril op en een drankje in de hand in het water. Het Caribisch cliché bevestigend." Hij moet erom lachen. "De Nederlander is soms een horreur, met die platvoeten van het gelijk over alles heenstappend." Hij is toch zelf ook Nederlander? "Noem het een zelfportret."

Zijn jeugd...

"Ik was moeilijk opvoedbaar en werd steeds van school gestuurd. Ik had een onrustige schoolgeschiedenis, zoals dat heet. In Groningen was ik zo klaar, daar heb ik eindelijk de juiste omgeving gevonden."

De studie...

"De studie geschiedenis in Groningen heb ik niet afgemaakt omdat ik een roman ging schrijven. Daar begon het mee. Daarvoor studeerde ik wel wat, maar toen ik begon te schrijven was het afgelopen. Ik zat er al met zoveel tegenzin. De traagheid. De studie was op zich uitstekend alleen ik verveelde me te snel; ik was actiegericht, ik moest iets te doen hebben, ik speelde rugby, ik reisde veel, ik schreef een roman, dat waren de dingen die ik wilde doen. De studie, het langdurig zitten in afzondering boven die boeken terwijl het haar langzaam uit mij hoofd dwarrelde, het was deprimerend. Toen ben ik ermee gestopt en toen was het ook zo klaar."

De journalistiek...

"Ik had mezelf tot taak gesteld om iets af te maken, bovendien vond ik het heel ongewis allemaal dat geschrijf, ik wist niet of daar iets van zou komen. Ik wilde mezelf ook de mogelijkheid geven om niet in voortdurend gebrek te leven."

Journalistiek en literatuur...

"Ik vind het twee verschillende dingen. Het is zo anders schrijven. Ik gebruik wel een aantal vaardigheden die ik op de School voor de Journalistiek heb opgedaan, die zijn ook in de literatuur nuttig gebleken. Schaamteloos andermans leven binnendringen en doorvragen tot iemand niet meer kan. Dat zijn dingen die ik voorheen niet durfde. Het structureren van een verhaal heb ik ook wat beter in de vingers gekregen. Verder vind ik de cross-over tussen die werelden niet heel duidelijk. Je weet zelf wel dat zodra een journalist gaat schrijven en daar succesvol mee is, hij geen journalistiek meer bedrijft. Dat zie je bij heel wat beroemde schrijvers die in de journalistiek zijn begonnen. Zodra ze in de literatuur voeten aan de grond krijgen, wordt de steiger van de journalistiek om het gebouw weggehaald."

De seksualiteit en de erotiek spelen in zijn boeken geen al te grote rol, terwijl hij onlangs een bundel met essays over de 'dynamica van de begeerte' schreef. Hij denkt er dus wel erg goed en veel over na en vindt dat seks en begeerte helaas hun speciale plaats - 'in de coulissen' - hebben verloren in boeken én in de samenleving. "Begeerte is nu naakt voor iedereen zichtbaar, het wordt er niet mooier op." Overigens is het helemaal niet gemakkelijk om over seksualiteit te schrijven, vindt hij. "De literatuur is niet geschikt voor ontketende begeerte, schrijvers glijden vaak uit op de bananenschil van de seksualiteit. Het is juist niet gemakkelijk om seks te beschrijven. Poëtische seksscènes zijn namelijk belachelijk."

Voor kritieken en recensies zegt Wieringa 'niet meer bang te zijn'. Hij voelt zich zeker nu hij "grotere macht over zijn uitdrukkingsmogelijkheden" heeft gekregen. "Ik probeer goed te schrijven. Mijn stijl wordt steeds beter. Ik doe beter mijn best dan anderen. Er wordt nu vaak zo slordig geschreven. Schrijvers moeten niet achteloos omgaan met de taal."

En dan de onontkoombare vraag: wat inspireert hem? "Inspiratie is een gevoel van 'het zit wel goed', het heeft ook veel te maken met intuïtie. Als je dingen gaat herkennen. Ik word geïnspireerd door hele goede schrijvers, dan denk ik: dat is zó goed, dat wil ik óók. Ik laat me graag triggeren en beïnvloeden."